

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERSVINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Varhaiskasvatuksen palvelusetelilaki – HE 54/2025 vp

12.9.2025 Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Pääministeri Orpon hallitusohjelman kirjaukset

”Hallitus uudistaa varhaiskasvatuksen palveluseteleitä koskevan lainsäädännön. Varhaiskasvatuksen palveluseteleitä koskeva lainsäädäntö siirretään opetus- ja kulttuuriministeriöön, kuten varhaiskasvatuslakia uudistettaessa oli tavoitteena. Hallitus arvioi lasten hoidon tukien kokonaisuuden huomioiden perheiden valinnanvapauden. Tavoitteena on, että yhä useampi perhe voisi valita erilaisten varhaiskasvatuksen muotojen välillä tasapuolisemmin.”

Palvelusetelin käytöstä

- Opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen* mukaan tilastovuonna 2023 lapsia oli varhaiskasvatuksessa 233 832.
- Näistä varhaiskasvatuksen piirissä olevista lapsista:
 - kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa oli 81,6 %
 - palvelusetelillä tuetussa varhaiskasvatuksessa 13,8 % ja
 - yksityisen hoidon tuella järjestetyssä varhaiskasvatuksessa 3,6 %.
- Vuonna 2023
 - palvelusetelillä järjestetyssä varhaiskasvatuksessa oli 32 346 lasta.
 - palveluseteli oli käytössä 105 kunnassa.
 - palvelusetelin maksimäärä oli 5754 euroa, minimimäärä 39 euroa ja keskiarvo 1 053 euroa.

* https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Varhaiskasvatus%20-%20asiakasmaksut%20-%20palvelusetelit.xlsb

Varhaiskasvatuksen palvelusetelistä annetun lain lähtökohtia

- Toteutetaan tässä vaiheessa OKM:n toimesta varhaiskasvatuksen palvelusetelilaki
 - Nykyinen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelilaki (569/2009) ei sovellu varhaiskasvatukseen, koska järjestäjätahot (kunnat ja hyvinvointialueet) ovat eriytyneet.
 - Kunnilla edelleen vapaus päättää setelin käyttöönotosta ja yksityiskohdista. Palvelusetelisääntökirjassa kunta voi asettaa erilaisia ehtoja palveluntuottajille.
 - Lasten hoidon tukien vastuuministeriö on STM.
- Lakiehdotus vastaa pääperiaatteiltaan sosiaali- ja terveydenhuollon setelilakia.
- Uusina elementteinä lisätty säännöksiin setelin arvoon vaikuttavia tekijöitä sekä setelin arvon kohtuullisuuden tarkistaminen säännöllisesti.

Varhaiskasvatuksen palvelusetelistä annetun lain pykälät

1 § Lain tarkoitus

2 § Soveltamisala

3 § Määritelmät

4 § Palveluntuottajat

5 § Palveluntuottajan ja toimipaikan
hyväksymisen edellytykset

6 § Palvelunkäyttäjän asema
määräytyminen ja tiedonsaantioikeudet

8 § Palvelusetelin arvon korottaminen

9 § Kunnan vastuun raja

10 § Muutoksenhaku

11 § Voimaantulo

Palvelusetelin arvon määräytymisestä

7 § 1 mom: Kunnan tulee määrittää palvelusetelin arvo niin, että se on palvelunkäyttäjän kannalta kohtuullinen. Kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon **lapsen ikä ja varhaiskasvatusaika, lapsen tuen tarve**, kustannukset, jotka aiheutuvat kunnalle vastaavan toiminnan tuottamisesta kunnan omana tuotantona tai hankkimisesta ostopalveluna sekä palvelunkäyttäjän maksettavaksi jäävä arvioitu omavastuuosuus. **Palvelusetelin arvon kohtuullisuus on tarkistettava säännöllisesti.** Tulosidonnainen palvelusetelin arvosta on annettava päätös palvelunkäyttäjälle.

- Korostetut kohdat uusia nykyiseen sosiaali- ja terveydenhuollon setelilakiin nähden

Omavastuuosuuden määrittely

3 §, 4 kohta: Tässä laissa tarkoitetaan *omavastuuosudella* sitä osuutta yksityisen palveluntuottajan varhaiskasvatuspalvelun hinnasta, jota kunnan myöntämän palvelusetelin arvo ei kata ja joka jää palvelunkäyttäjän maksettavaksi **ja jonka lisäksi palvelunkäyttäjältä ei saa periä muita varhaiskasvatusmaksuja.**

- Korostetut kohdat uusia nykyiseen sosiaali- ja terveydenhuollon setelilakiin nähden

Keskeiset vaikutukset

- Palvelusetelin käyttöönotto olisi edelleen kunnalle vapaaehtoista. Myös palvelusetelin arvon kohtuullisuuden määrittäminen vastaisi nykyistä käytäntöä.
- Ei kuntien kustannuksia nostavaa vaikutusta.
- Ennen uuden lain voimaantuloa myönnettyjen palveluseleiden päivittäminen uuden lain nojalla myönnettyiksi palveluseleiksi sekä palvelusetelisääntökirjojen päivittäminen lisäävät kuitenkin kertaluonteisesti kuntien hallinnollista työtä.
- Varhaiskasvatuksen oman palvelusetelilain arvioidaan selkeyttävän kuntien ja palveluntuottajien välistä yhteistyötä.
- Perheiden valinnanvapaus eri palvelumuodoissa säilyy.

Lausuntopalaute

- HE-luonnos oli lausunnolla 4.3.–4.4.2025. Yhteensä lausuntoja tuli 40 kpl.
- Ehdotus sai kannatusta siitä, että lainsäädäntö siirtyy OKM hallinnonalalle. Suurin osa lausunnonantajista kannatti sitä, että kunta voisi edelleen päättää, ottaako se palveluseteliä käyttöön sekä määrittää palvelusetelin arvon.
- Tärkeäksi koettiin myös se, että palvelunkäyttäjällä säilyy mahdollisuus kieltäytyä palvelusetelistä ja valita kunnallinen varhaiskasvatuspalvelu.
- Varhaiskasvatukseen liittyvien ja palvelusetelin arvoon vaikuttavien tekijöiden, kuten lapsen iän, täsmentämistä lain tasolla pidettiin pääosin hyvänä asiana.
- Palvelusetelin arvon säännöllistä tarkistamista pidettiin sekä sopivana muotoiluna, että toivottiin tarkasteluvälille tarkempaa sääntelyä.
 - Hajontaa myös kuntalausujien kesken
- Omavastuuosuuden määritelmää pidettiin epäselvänä ja osa ymmärsi sen siten, että se rajoittaisi omavastuuna tai lisämaksuna perittävää euromäärää.

Lausuntoihin reagointi

- Erityisesti omavastuuosuuden perusteluita selkeytettiin.
 - Omavastuuosuuden euromäärä edelleen kuntien päätettävissä, katettava kaikki varhaiskasvatuksen perustoiminnasta perittävät maksut (esim. materiaalit). Lisämaksut mahdollisia muusta kuin varhaiskasvatuslain mukaisesta toiminnasta, esim. harrastetoiminnasta.
- 10 §: OM lausunnon vuoksi muutoksenhakua ja tietojensaantioikeuksia koskevia pykäläiä muokattiin.
- 2 ja 11 §:t: Kuntaliiton lausunnon vuoksi soveltamisalaa ja siirtymäsäännöstä täsmennettiin.
- Säättämisjärjestysperusteluita laajennettiin (erit. PL 124 §, EOAK lausunto) ja vaikutusarvioihin tehtiin täsmennyksiä, mm. yritysvaikutuksiin.